

Изрази сваке недеље
на читавом табаку.
Платљива, огласи и до-
писи од свих крајева Ср-
бије и Царства Српског.
Н. Сад.

Р. Г. Ц.
16

ГЛАС НАРОДА

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 "
на четир месеца . . . 1 "
за Србију годишње 4 "

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

НА НОВО ЛЕТО.

По писању ово је пета година „Гласу народа“. Лист овај, који је за ово време имао толико уписника, колико имају наши први политични листови, показао је тиме, ако је и био на штету онима, који га пишу, да је од користи онима, за које се пише. Лист овај није ни покренут, да уредник његов зида двокатну кућу и да се вози на хинтови, ма да не би на то зло било, ни по њега ни по предлатнике, јер он би имао лепши живот а они лепши лист, али није ни покренут, да га начини просјаком. У тешким часовима мишљасмо да бацимо перо у дебело море, дубље него што је буздован Краљевића Марка отишао, али у тај мах помислисмо да онај, који мало има, доста даје ако мало даје, и да није ако шта споро иде, да за то неће доћи, јер ако и живимо у добру парне машине и телеграфа, ако могу парне машине да лете по земљи, немогу по човечијој глави, знање шири се лагано, мало по мало, књигом, која се пише лагано, реч по реч лист по лист. Ми знамо да свет, од оно двоје деце, од којих је једно имало белу чисту кошуљу, а друго мршаво било па се хвалило: гле, гле, каква је моја коша, а друго прљаво попуначко одговорило му: а гле каква је моја ти ба, ово последње за паметније држи, али ми знамо да је само марвинче, које је одређено за клање, скупље што је дебље, а човек се по томе не цени; и ако нам је при лебац име нам је бело. Леп глас на коме је „Глас народа“ не да нам, да пустимо да умре и ако нам је тешко живити с њиме, и ми смо се одважили, да пре нас не буде, него што би лист због нас морао престати. Својом руком не можемо убити оно, чему смо ми живот дали, а уздамо се у пословицу: да круну добива ко до краја издржи, ма да незнамо де је крај.

„Глас народа“ дакле излазиће до божије и народне воље, ма и поред наше воље и даље. Задатак му остаје онај исти, који себи истакао беше, кад је постао, да простом разговетном српском речи шири по народу науку и

знање, добро да расађује а зло да иско-рењује.

У послу последњем држаће се природнога пута, неће брату копати очи, но свлачиће му бело с очију. Он хоће да брат прогледати да увиди добро, а не да му избије око бајатги да невиди ићи по злу путу. Не дали се бело спрати лаким леком, он ће узети оштар нож и изсеће га из ока, само да ово здраво остане. Али де зараза на телу така буде, да од ње мора читаво тело пропасти, ту ће без оклевања одсећи и бацити заражено место, де дакле треба, биће благ и попустљив, а де треба, оштар и неумолим.

Ко хоће да му у овоме послу, било новцем било радњом помогне, захвалиће му на томе, али ни коме за љубав, ни за новац ни за радњу, ни зашто неће служити против народ-њег добра па ма сам народ то тражио.

Код малена броја нашега народа и раскомаданости његове неможе досада излазити за себе школки, занатлијски, економски ни црквени лист. Свију тих листова било је, али сада их нема ни једнога, бар с ове стране Саве не, и да Бог да, да непогодимо, али дуго их неће моћи ни бити; за то ће Глас народа, колико год више буде могао обазирати се на сва ова поља. Од школе ће искати да иде с напредком времена и науке, али да буде српска православна. Од цркве ће тражити, да остане православна, али и да буде народна. Вера је нама светиња, коју ћемо само поштовати а никад дирати. Ми нећемо прављати веру, него људе, и оне, који слушају и оне који проповедају веру. Та ако има што, што неваља, од људи је а не од Бога. Занат и трговина нема вере и народности, али ко живи више од крајцаре српске него од туђе од тога ћемо искати, да не буде само човек него и Србин а ниједан невера никад и никако. Од трговине, посебно, ако и нема вере, искаћемо бар да има душе.

2
www.u
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

„Глас народа“ излазиће као што видите од сада у простијем оделу, према лошој години морамо се и у лошије облачити, али и у том оделу надамо се, да се пред њим неће српска врата затворити, та глас народа није наш, он је народњи глас, па де би се свога одrekli, та он долази чист, умивен као и пре, а тако је добар као и пре, он вас љуби и поштује као и пре, у њега је оно исто срце као и пре; ако и нећете сви коме је пошао, да га чешће примате, примите га бар сада једаред он вам долази да честита нову годишину, а не тражи уздарја, трингелта, ако се баш и задоцнио де год, нова година је од сада све дотле док не буде стара, он до-

лази да вам каже што жели, а јели вас има хвала Богу доста, и више вас било Бог да, није кадар свакоме желити што би ко волео, он пристаје на оно што ко себи жели а свима жели једно исто, да свакоме од нове године буде боље!

А пошто много шта независи од нове године него од самог себе то: Картаџија нека на нову годину спали и стара и нова кеџа. Пијаница нека разбије и стару и нову олбу. Тумарало нека седи код своје куће и т. д. А „Глас народа“ нека иде од вароши до вароши од села до села од куће до куће и казује: да буде боља нова година треба и ми ако не нови, а оно да будемо бољи!

У ОПШТИНСКОЈ КУЋИ.

Разговор кнеза с општинари о томе, шта је то општина.

У селу — може бити ма у коме, само ако има таки кнез, као што је онај, о коме смо наумили, да у листу причамо, или управо, да пустимо њега да нам он прича, док нам не додија његово кнезовање само за то, што хоћемо да промену правимо, те му речемо: добро је све што си радио, и неће умети нико тако као ти, али доста си ти био, сад мало нека буде и други, та није то твоја дедовина — и протерамо га; или да га се на леп начин курталишемо, да га изаберемо за председника црквене општине и то да се што пре пожуримо, док, хвала Богу, не узморају наше црквене општине селити се у Пешту као наша „Матица српска,“ — јер шта ће Матица српска међу Србима, та боље ће њој бити међу Маџари, та тамо је министрима на очима, та за Бога у Новоме Саду нису појели српски учитељски фонд од толико хиљада него у Пешти, па како Нови Сад може искати, да матичини фондови остану у њему, кад он то неуме, — или, ако црквене општине узморају овако у сред зиме, као словачка гимназија у Туроц Светом Мартину, Богу на истину, да га за татора наместимо; дакле у селу — које му драго, — био је кнез човек, који нити је четир фртаља земље продао, што се касир убио, нити се касир убио, што је он четир фртаља купио, човек који је дизао и своју кућу и општину, коме се није могло рећи: како ћеш ти управљати са општином, кад не умеш са својом кућом да управљаш, него који је био ваљан старешина и тамо и овамо, тај кнез лати се тога посла, да дотера своју општину у ред и да научи свакога да зна шта је општина, шта је служба општинска, шта је кнез, шта је бележник, касир, поглавар општински и т. д. и најпре науми да

почне с поглавари, општинари, те с тога изда заповест, да ко шта има код гарошке куће да тражи, да то до подне чини ван какве опасне прилике, — да неби људи допаркивали сваки час варошкој кући, те од оног, који тражи да му што радиш неможеш да доспеш да му то урадиш, исто као, деџа, која по читав дан једу па кад их зовеш да ручају, а они не могу — а после по дне домин нека израђује посао, који је примио пре по дне, писар нека пише, касир нека рачуна, а кнез ће, да смишља шта му ваља сутра радити, или ће сазвати општину, па ће се и са њоме о томе разговарати. То је овај кнез о коме пишемо, сваке недеље, или свеџа, када су људи доспешни радио и то је почео одмах од нова лета. На ново лето, сазове дакле кнез поглаваре, и реће им:

— Браћо, сазвао сам вас да се разговоримо о важним стварима општинским, да удесимо, како ћемо од нове године са општином управљати. Да нас је дан за то.

— А ја бих рекао, да не морамо одмах тако преко на нову годину, тек се појавила а ми на њу са важним, опорим, стварма, поплашићемо је с очију, нека који дан доцније, а ми ко људи, да одемо мало до господар, црвенка — прихвати чика Самоило, коме је нос црвен ко патлиџан, а кроз црвен пробија плаветнило, као оно на плаветном кромпиру, кад се ољушти, — и заврши, и досад су поглавари свршавали поред чаше вина, па ето села, ту је, баш ако хоћемо што можемо и тамо, да је речено тако, кад су ме бирали, ја бих — а баш не морам ни сад бити ја ћу најмити другог место мене.

— Није не морам, упаде у реч кнез љутито него баш морам, нећу ја, нећеш ти па

да ко ће, ваљда нећеш најмити кога да за тебе једе или да за тебе живи, јер то би тако исто било, кад би најмио кога да за тебе општинар буде. Сам мораш бринути се за себе, ако хоћеш да је поуздана брига. Општинари морамо ми и сами бити, данас један сутра други, али никад туђин ни најменик. Кад су Римљани и Грци сами ишли у рат, они су и побеђивали, а кад су најменике шиљали онда су пропали, та по поруци неједу меса ни вуци. Кад би ти знао шта је општина и шта је општинар ти би другчије говорио. Кажеш, ето село је ту — Ту је, али какво је, и какво је било, или може бити. Коњ је коњ, али нико неволе мршавог. Бога ми, изгледа ми тај твој диван тако детињаст, као што је оно дете рекло: куме поздравио вас мој отац, да дођете, да крстите наше, дете, а каже, ако ви нећете, он каже, ми ћемо нама најмити кума. Кум се брајко ненајмљује, сам кумовати мораш брајко, а не кроз плот гледати, али, ти канда и незнаш шта је то општина, када тако говориш, дед реци ми шта је то општина?

— Шта је општина? — Општина, није шерпа без увета.

— Не, не, дед ми онако на чисто кажи, шта ће то рећи општина, од куда је, како је постала? и. т. д.

— Нисам јој ја био на бабиња.

— Нисам ни ја, али ћу ти опет рећи, па послушај! Је ли, ти кад те ко запита за твоју кућу чија је то кућа? ти ћеш рећи, наша, а и твоја жена кад је запитају: чија је то кућа? одговориће: наша, па и твоје дете тако исто, или ако ти кажеш то је моја кућа и жена ће тако исто рећи: то је моја. Дакле кућа је и твоја и њена, дакле није само твоја него и твога друштва — дакле што по реч заједничка или по књишки општа, јер општина, то је то исто што и заједница. Но да ти још јасније буде, можда си ти, као оно варошани, наурио банкротирати, па си преписао кућу на жену, има већ и међу нама глупацима лола, па кад те запитају, чија је то кућа, ти ћеш рећи женина, али да те запитам за ову цркву у селу, чија је то црква. Дед реци!

— Та наша, ваљда је нисмо под кирију узели.

— Добро, добро, а можеш ли ти рећи моја је. Неможеш, је ли? Не могу ни ја, не-

може нико, јер она је и моја и твоја и Лазе Булумова и Пере Голубрке, и нас свију. Тако исто и ова варошка кућа, па тако и ово читаво село, то је наше, то је заједничко, нас свију — опште. Ми сви и све куће и сво поље наше то је општина, друштво брата, у коме смо сноп, који веже једно уже, а уже је то, што ти неможеш сам да живиш, неможеш без жене и деце, неможеш сам да се од самих дивљих сверова сачуваш, неможеш да, колико пута је из села однео курјак овцу а колико пута са салаша? Дакле сад и то знај, да од кад је кућа или ма и колиба постала од тога доба постала је и општина.

Да се дакле лакше одбраниш идеш у гомилу у друштво, правиш општину.

Две три куће заједно то је општина као и сто и хиљадама кућа заједно.

— Дакле и мајури су општина и свако најмање село је општина исто као што су највеће вароши Лондон, Париз, Беч општина?

— Јесте, кад се узме ђутуре, али има села, која се незову општина, јер има по три четир села, што су заједно једна општина, особито у Хрватској, а богме и у Срему и Србији. У Бачкој и Банату готово је свако село за себе општина. Општина та зове се по закону политичка општина. Политичка је општина свако оно место, које има за себе своју политичну власт, а то је код нас које има за себе свога кнеза, натароша, касира и т. д. а де по више места заједно имају кнеза и натароша и касира и т. д. то се сва местазову једна политичка општина. Ето одмах код Новог Сада, Каменица и Лединци, два су села, а једна политичка општина.

— Знаш дакле сада шта је општина, сад ћу да ти кажем и то шта је општинар. А дед бога ти, шта ти мислиш, шта је општинар?

— Шта је? Човек, ко и други људи — није крмче.

— Но, но, некаже нико даје крмче, него, — али већ видим, да Лала Дремалов хоће да засни, у недељу ћу о томе, рече кнез и распусти седницу. Напоследку морамо приметити и то да је овај кнез учио и латинске школе, па како је волео радити а Бог му је дао да има на чему — он је мао се вароши па је бар први човек у селу.

О Г Л У Х О Н Е М И М А.

Развијен разум и језик само је у човека. То га поглавито разликује од животиње. Тиме је постао господарем света. — Ко нема једнога или другога, мало је умако од живицета,

И луда и немак одељени су од друштва човечјег. Ми за њих имамо само сажаљења; њих не спаја с нама љубав и узајмица. Друштвени закони не уступају им оних права,

4
која ми уживамо, не узимају их ни по правима, ни по дужностима под своје крило. Што за њих чине, то је само — милост и призрење. —

А и из породичка живота као да су истиснути. Породица их не грли онако, као друге своје чланове. Сваку другу бољу рађе гледи; ни једна јој се не свиди као толи страшна казна с неба. На луду и немака се претом пружа, па ти се чисто чини, да је у наточ самој природи, кад чујеш, где мајка над мртвим дететом хладно уздахне: „Бог се смиловао, те га примио!“ — Те две врсте људи познате су личности у своме месту. Зна их и најмање дете, па се с њима или шали, или их са страхом обилази. Старији људи клоне их се са неке празновере, а баш и најтрезвенији не може да им поднесе погледа, а да му не зазебе на дну срца са ужасне несреће.

Па ко је несретнији од њих двоје? — Погле сетно лице *глухонемака*; помисли на његову самоћу у пуном свету, те се још сети, е он то све појми и осећа, па ћеш се уверити, да је куткзмо несретнији од *луде*, што у заносу своме не зна за своју несрећу, те се бесвесно и смеје и плаче. —

Људи су од вајкада увидели страхоту те болести, те у детинској памети мишљаху, да њоме бог казни људске грехе. С побожним страхом гледаху на њу као на гњев божји, па и не помишљаху на друго, већ да га помире склопљеним рукама и страшним молитвима. То је трајало, док човек није увидео да духом својим сме докучити све оно, што може. Од тада поче наука испитивати нарав и узроке те болести. Па опет поред свега труда мало се успело, ако ћемо само питати, може ли што наука, кад је глухонемилу већ развијено. Стручњаци су увидели одмах с почетка ту немоћ своју наспрам готове болести, па су се е тога одмах винули испитивању даљих узрока, које могу можда и свладати. Тако се коракнуло мало у напред, а наде је, да ће се временом поступити још боље, чим се буду државе и друштво боље обазирани на резултате тих испитивања. Ова се тичу поднебља, земљишта и друштвених одношаја, а све докле су успела.

Сви неми *уједно су и глухи*. Тек мало њих је немих или мутавих с тога, што немају језика, небца, гласа и т. д, што су им стиснуте вилице, укочен језик или са друге које боље органа, који ваљају за говор. Право немилу иде за прирођеном глухоћом а и онда кад се у раном детинству оглуви, те дете или никад и не чује језика и речи, па га не може ни научити, или га заборави, чим га дуго не чује. Није нужно, да дете посве нечује

а да онеми. Има их, који чују човечја гласа ал не разабиру речи и слогова, има их који чују тек јаче што (н. пр. звона пуцњаву, гром) а има их, опет, који никако не чују, а сви су једнако неми. Разлика је у томе, што они лакше уче, који боље чују. Осем уха су дакле сви други органи здрави, и тек поред дугога ћутања наступе неке мале промене и по другим странама. Глас је н. пр. храпав, неарткулисан, немио, час танак час крупан, сло гове не изговара ни како или веома тешко, и ретко се прекида. Према гласу заостала је у развијтку своме и гљота, те се то већ спољавиди: у немих је мања јабучица, него што је у обичних људи. Па и језик је дебљи и тежи, не гибље се лако; тек само за жва-тање и гутање. Осећај је опет боље развијен него у сасвим здрави људи.

Зашто се дете глухо роди или за што кашње за детинства оглуви, томе је доста разних узрока. Већином су то болести мождане, уха и околине му, а ове се опет зачињу другим поводима н. пр. шарлахом, тифом, запалењем мозга и т. д. Те узроке истраживати и одклањати ствар је стручне науке. Ми ћемо да говоримо само о првим и најдаљим, а ти су нам некако и у нашој власти.

Овим се досада највише забављао чувени Др. Фалк у Берлину. Да докучи узроке глухонемилу упозна се лично с родитељима од 103 глухонема детета. 49 њих није познавао, него их је испитао по писму. Имао је свега 152 случаја.

Од тих болесника рођено је глухонемо 69; касније онемило 89, а код четворице није се могло знати када су онемили; дакле је више после онемило. — *По народности* нашао је Фалк, као и од пре други научењаци, да је размерна већина тих болесника у чивута; по реду у рођену, да је већина прворођенчади. — Што се тиче времена, кад је зачала боља у оних, који нису тако рођени, истиче се највише 3.—4. година; што старија деца, ређе се разболевају, а најкашње разболело се једно дете у десетој години. — Обично се мисли, да *глухонемии родитељи* рађају глухонему децу. Фалк је нашао то у два случаја. Које колена или грана може да и промаши: тек после у другом или трећем боља се опет покаже. Шест фалкових болесника имаше у роду глухо-немих, десет њих имаше глухих или мутавих рођака а дванајест беху из породица, у којима беше луда или болника с тешким живчаним бољетицама. — *Пијанство родитеља* још до сада несудржали за узрок глухонемилу дечином, али Фалк навађа четири случаја, где се други узрок није могао

наћи. Од та четири два су за цело од тога порока родитељског а ту су сва деца нема. — За најглавнији узрок немилу држали су научењаци крвно сроство родитеља и доказивали, да је од 100 немих 30 њих од родитеља сурођака. То ће бити мало претерано, јер је Фалк нашао у 69 случајева само 7 глухонемих, код којих беше једини и искључиви узрок бољи крвно сроство. У једној породици беху свих шесторо деце глухонемих, а чак од прародитеља њихових узимала се само суродица. — *Блуд и нечистоћа* родитеља пресађује у детинску крв страшне болести, па и то је често једини узрок за глухонемоћу, који се може изнаћи — Неразмер у годинама међу мужем и женом утиче на здравље дечје а особито у последњим годинама. — И прерана удаја и женидба рађа слабу децу, па и то може бити повод глухонемилу. — Из небрачна споја више је глухо-немих него из брачна, јамачно с тога што се таки плодови крију, трују и т. д. — Недоношчад, честа побацивања од велика су уплива на здравље дечје. — И по пределу или поднебљу има разлике, где је те боље више, где мање. Немачка н. пр. броји на 1300—1500 душа по 1 глухо-немо, а Швајцарска већ на 175 душа по једно. Тако је и у другим бреговитим пределима н. пр. Тиролској, Штирској (где су толики кретини и идијоте) Сардинији, Савојској и т. д. У целој Јевропи с 240 милиона душа има 179,000 глухо-немих, а на саму Швајцарску са 935,900 душа долази 3406. На целој земљи има их од прилике 643,870. — И фалкова испитивања говоре за ту разлику. И он је нашао више својих болесника ил, бар родитеља им из бреговитих предела с особитом земљом, водом, ветровима и где се човек тешко храни.

Према овоме види се, е је већина од тих узрока у нашој власти, те је до нас стало да их спречимо. — Онима који су глуви рођени веома је ретко помоћи, но опет не треба пропуштати запитати се у којег лекара. Онима, који у детинству оглуве, могло би се још каткад и помоћи, само ваља за времена лека тражити. Чим мајка осети, да јој дете слабо чује, да му ухо сева, тече и т. д. нека иде вештом лекару. — За родитељске грехове и болести треба да се побрине грађански закон и месна власт, ако им већ и савест није доста, те да за венчање иште лекарску сведошћу бар у оним случајевима, где се на младенце ма у којем смеру сумња. И болесна

суродица (глуха, нема, луда и т. д.) сумњива је на потомке младенаца. — При женидби ваља добро пазити на крштена писма те и од алтара враћати незреле женике. — За родитељске пороке и страсти треба да се постара строжијим законом него до сада, па ако није за њих друга лека, а оно нека их закон бар растави, да не рађају кљасте деце. — И за неразмер у годинама ваља се побринути ма тек обичајем и навиком; ово вреди особито за наше тежаке. — Крвно сроство родитељско рађа Чивутима подоста бољетица, а осим тога у нижим сталешима и њихова нечистота. — И против поднебских узрока имали би срестава, само да државе пуно цене те научне назоре, као што заслужују. Силне болести везане су за извесна поднебља, и пределе, за извесне нарави самога земљишта. Горе, воде, храна, мочари, суше, ветрови, шуме, голети, начин живота становништва, — све је то од уплива на стање човечјег тела. Научењаци, који се тиме баве а баш и читави скупови научењачки (медицински сабор у Фијоренцији) казиваху појединим владама и управама од колике користи би било, прерадити, преорати, прокрчити, дренажирати, осушити итд. а тиме променити нарав таквих предела; или ако то не, а оно помоћи таким становницима, да се друкче како хране, занимају, раде и т. д. И за глухонемоћу било би то од велика уплива. —

Дакако да те мере нису од непосредне помоћи, нити се тиме лечи већ развијено глухонемило, него иду на то, да се временом и годинама умали број тих јадника. За оне, који допаду тога јада, није лека; за њих се ваља старати, да не остану посве изгубљени за друштво човечје те их по могућству слати у заводе, где се уче како ће се разумети с другим, како ће разним вештинама и уметностима заслуживати свој ужитак и бити користан члан породице, друштва па чак и човечанства. Пре те школе, или ако је по сиромаштву не може никако ни походити, ваља да таке болеснике сами управљамо. Глухоними најлакше примају техничка знања, дакле их треба на то упућивати. Не треба их делити од друштва, него већ из малена водити уза се свугде, где што научити могу. Слати их међу здраву децу, а баш и у школу, да се бар технички и друштвено унапреде, угледајући се на здраву, образовану децу.

М. Ј. Батут.

ИЗ ПРИВРЕДЕ.

ШТА НАМ ВАЉА РАДИТИ.

(ПРАВО ПРЕШТАМПАЊА УЗДРЖАНА.)

Почем у нас није ни икономског листа, ни месечара, ни годишњака, а народ нам се већином бави газдинством, то сам вољан путем „Гласа народа“ поучити наш радени свет, шта му ваља у пољоделству свакојег месеца, свакојег дана чинити. Са новом годином ваља нам и нов рад одпочети, моји назори нећеју црпљени бити из англиски, францески и немачки икономиста, де ваља окром добре воље и труда, и још нешто трећега, које је у нас бела врана — а то је капитал. Моји назори бићеју црпљени из практичког живота нашег народа живећег у Бачкој и Банату сложени на пореду са напредном науком данашњег газдинства — други народа, да како, сложени на прама нашем стању и положају, а не, просто, готеко-германски¹ преведено, као што је жали боже у нас, и на самом, пољу газдинства шарлатански рахатлук овладао.

Оћемо напред — ваља, кад у свим струкама, онда по најпреће у газдинству, јер докле баћа, Штева, Мија и Гаја, не узетоји на

¹ Готи и Германи су стари народи од којих је поникло данашње племе немачко.

чврстим газдачким ногама, нит ће ваљати школа ни општина, нит ће бити српске ни уставне свести, већ по ветру тамо и амо повијати се као слаба врба, за туђе кошаре — тешко просијаку, коме слепац удељује.

У нашег народа, има још и воље, и снаге да се напред креће, само дајмо слике и прилике, пак да буде холандески „гез“ и баварски и латински паор.

Срамота је по нас свакојако, да ми, који смо културу (просвету) у Угарску донели, данас и у том погледу најзаднији смо, и код добре воље, и код материјалне снаге.

Ваља нам се из гњилости извући, пак напријед поћи, како у општини, тако и посебице.

Иштемо од нашег пука политичку свест и личну независност, а шта смо учинили за његово материјално васпитање? а знамо да челик само пуца, ал се неповија. Кад баћа Штева Мија и Гаја не узмора молити, неће се на солгу и домина ни обзирати. Танка ребра свагда повоја требају.

Оволико у опште, а саде појединце.

Емил Чакра.

БАБА НАСТИН КВАРТИР.

приповетка.

VI.

Шобер пивар имао је једнога посланика на стану. То беше кикиндски заступник Стојановић, човек по реду први за Стојковићем на лепоме гласу. Он не мишљаше бити војвода, али његова би реч превагнула. За кога би он био победио би.

Шобер је био бесан мрзећ пуст, човек. Имао је прилично имање и то га је размазило. У буни је убио једно момче, а иначе више је пута кога из пиштоља ранио или ножем пробо. Шобер је мрзио и на себе, а највећма на Србе. У Карловци знало је за то свако дете, а како да незна полиција. Још и дан данас није на чисто, зашто је Стојановић Шоберу на стан дошао. Ако и нема у Карловци доста ваљаних станова, али боље је ма и у најлошијем него у цуестахинском. Стојановићу је то речено, али он држаше, да кад коме није крив да му и неможе ништа и незнашаше да је Србин Шоберу већ и за то крив што је жив.

За чудо му беше да се на тога човека толико виче, јер од кад је Стојановић на стану

код Шобера, овај се сасвим променуо. Пазио је и дворио Стојановића, као да му је мио гост а он као да је Србин домаћин а не Шваба. У вече је седио по дуже са Стојановићем поред чаше најљепша капљаша, а ујутру му је донашао најбољу ладну шљивовицу из свога подрума.

Једнога јутра дође Шобер, у собу Стојановићеву. Беше збуњен и усплахирен. Не назове ни добро јутро, но пукне из револвера и обори на земљу човека. Слуга из друге собе дотрчи на пуцањ, али Шобер одапне и други и трећи пут и свали и слугу, који му је притрчао и у коштац се ухватио. Честита душа плати главом а не спасе господара.

То беше у јутру рано, а тек после једнога сахата пуче кроз Карловце глас: убијен Стојановић.

Видети господара на земљи у крви, а слуга му верна лежи на смрт рањен поред њега и пита га: јесте ли живи господару, причекајте само мало, немојте умрети, ја идем брзо

по лекове, испиње се и пада, да и он никад више неустане, то видети, бити Србин и знати Шобера, може ли човек да неускипи, а камо ли да неће ђак.

— Буна, буна, викасмо ми ђаци а на челу нам они из баба Настина квартира и трчасмо по Карловци, дражећи народ на устанак, говорећи му: издаја завера. Беч га је убио а не Шобер. Ено Швабе се радују. Ено нашли смо по њиховим авлијама вешала, на која нас хоће да попну. У ствари је било то да је један Шваба тај дан од трске направио вешала, врачајући, да сабор помре, јер се плашио да ће сабор направити револуцију. Народ се слегао са свију страна. Све је поврвело Шоберовој кући. Зуби би га растргли, но војска беше на окупу и брањаше нам улазак. Полицај стари растериваше народ, али овај се нехтеде разилазити, но чекаше убицу да изађе, да га у затвор прати. Дуго се скањиваху извести га и тек кад светина обећа, да ће мирна бити, изађе Шобер, крвав, разјарен, гледаше бесно по народу, као да би рећи хтео; та мало је он један, очима ћу све вас поубијати, кад не могу пушком — неопазисмо кад се сагосмо и подигосмо камење са калдрме. Војници у тај мах направеше каре околуше га, и ми би морали најпре њих потући, да до њега дођемо, али то беху Срби

војници то беху наша браћа Шајкаши. — Шта заклањате викну Шајкаш из Баба Настиног квартира, зар ви нисте Срби, убите га, каква вера каква заклетва, кад онај коме сте дали веру пљује вам на веру и заклетву. Та кад ваших отаца, кад ваше браће нема шта ће те и ви. Убите га или се уклоните, да му ми судимо, или сте и ви скотови, које ћемо сада растрћи. Народе, зар смо ми кукавице. Нама ће преки суд бити, нас ће сутра на вешала а Шобера чувају да мува на њега не падне, но једаред се мре, напред! Шајкаш јурну на каре, остали ђаци, па и солгабировљев син за њиме, али у тај мах притрчаше неки посланици: Не браћо, некаљајмо своје руке пеећом крви. Још нијенаше време. Полицај стари зграби коловођу Шајкаша, да ће да га у затвор вуче, а овај га шину преко очију да је заурлао, и рече му; Мене видиш матори њушкало, оњушиш мастан залогат, па ма у циганској мали био, а убицу ниси могао оњушити. Та и ти ниси бољи од њега та и ти си пунио једну цев у револверу, што га је Шобер избадио. Пандури притрчаше полицају у помоћ, али народ се прихвати ђака и загрми пандурима тако страховито: натраг! да су некима пушке из руку испале. Нема ништа страшније од рике разјарене светине. (Продужиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Новости које би се нас Срба тичале нема особитих, осим што се е нама пише шта ће бити а не што јесте. Нешто се спрема, новине слуте, хоће ли се догодити видићемо, ако будемо живи. На истоку мера загрмити. Све новине то казују само не казују каде, а тако и ми знамо, но ипак није без неке, што се проноси да Аустрија хоће да у име Хрвата освоји Босну и Херцеговину и придружи их Хрватској, а после би са Србијом лако. На то вели се пристаје и Русија а Аустрија ће јој дати Галицију, што ће скретити руке и гледати мирно шта се ради.

У Француској пало је министарство, па немогу ново да саставе. Хоће се и ту враг излећи. Власт је у солдачким рукама, Мак-махон је солдат, па ето да се понови што је у Шиањолској. Лако може бити да се за који дан чује: Наполеон IV. Цар француски. Само да је мало старији, то би већ досад било.

Дон Алфонсо, који је изабран за краља шпанског стигао је у Шпанију али рођак му Дон Карлос хоће да полаже оружја, Грађанскоме рату није дакле крај и бог зна хоће ли Алфонсо друго ново лето дочекати.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Преметање „Матица“) Пре неки дан преметала је Матица словенска у Турец Ст. Мартону и однешени су јој протоколи неки и други списи, а у понедеоник 30. децембра преметао је државни тужилац Матицу српску и однео тако исто протокола исписа.

(Школа и пушка.) Русија је одредила, да од нове године на војску потроши 189 милиони 600,000 рубаља, а на школу 14 милиона и 600 хиљада рубаља.

(Матица се сели.) У пештанским новинама стоји, да је министар наредио да се Матица у Пешту сели да буде министру на очима. Ово би било, кад би Матичари пристали, јер они су господари а не министар. Пре може укинути Матицу него заповедати да ће стојати.

(Преметање народне штамарије) Пред божић дошао је са пандури варошки и са полицајом и варошким капетаном државни тужилац новосадски и тражио неке штамарије, што их је дао Пелагић штампати. Од тих штамарија враћен је један пакет, и то је државни тужилац узео. Штампарија штампана шта јој ко да, она је мајстор, коме је свеједно ко ће посетити чизму или Краљ Виктор или Гарибалди или бана, ко плати његова је. Она је у реду јавила полицији, шта је труковала и даље је се ништа нетиче. Заповест, да се штамарија премеће дошла је из Пеште.

О Г Л А С И.

У ЛЕВАРСКОМ СОКАКУ

За свеце, за балове, за венчање, особито лени и фини рукавица, у 10% јефтиније нег свуда, изволте се осведочити, и то само код

Аугуста Циглера

2—4

рукавичара у Новоме Садр.

У ЛЕВАРСКОМ СОКАКУ.

У СПЕЦЕРАЈСКОЈ ТРГОВИНИ

ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА

„КОД ТРИ ГЛАВЕ ШЕЋЕРА“ У НОВОМ САДУ

припознатој са јефтине цене, тачне и брзе послуге

може се добити шећер, кафа, пиринач, зејтин, свеће, и свака роба која иде у ову врсту трговине а све од најбоље руке. Исто тако могу се добити и по наруџбини поштом куд треба послати: зејтин и масти за мазање косе:

Др-а ЦОНА БРАВНА помада за одржање косе, црне, смеђе и плаве.

Помада ова чува власи на глави и бради да превремена не оседе, а оседеле фарба без икакве зле следи; осим тога подхрањује темењачу да коса расте.

Тегла стаје: 2 фор. ау. вредн.

Др-а ХАРТУНГА (лекара у Витштоку) зејтин од коре кинине за сачување и улепшавање косе.

Зејтин овај зготовљен је кувањем најфиније коре од кине на помешан са етеричким зејтином; косу чува од опадања и увек да буде мека, лена и светла.

Од истога помада од трава за занављање и подхрањивање косе.

Помада ова од одабраних, снажних и сочних сокова травних направљена, чува косу да не опада, да не седи и подаје опони на темењачи сока, те се коса занавља и расте. Маст се ова одликује и особитом јефтиноћом.

Тегла стаје 85 новчића.

Др-а ЛЕОПОЛДА БЕРИНГИЈЕРА (практич. лекара у Берлину) зејтин од травног корења за мазање косе.

Овај зејтин чува косу и темењачу од перута и друге тој подобне нечистоте, издаје коси сјајност и мекоћу, не да да коса опада ни глава ћелави.

Од истога вегетабилна маст за фарбање косе.

Маст ова фарба косу без сваке шточе и вреда а боје како ко воли.

Две флаше са знаком Nr. I. и Nr. II. стају 5 фор. а. вред.

Од истога крунски спирт (Kronengeist) за умивање, од главобоље, за втресење соба од повареног ваздуха.

Др-а КОКА Бонбони (Kräuter-Bonbons) против кашља. Кутија стаје: 35—70 п. Сапуна од трава; (Kräuter-Seife). Комад 42 новч.

На посетку јавља, да се и ова стоваришта код њега налазе: прави паљано сируп против сваке болести, за дуг живот и одржање здравља. Прави могови сајдлички прашкеви противу затвора. Прави рибињи бергерски зејтин (Dorsch-Lebertran) припознат од шкрофула и т. д. Права анатеринска вода за зубе од дра Пона. Право анатеринско тесто за зубе од дра Пона. Зубна плomba, прашак и водица којом се испуне шуљи зуби. Оксфортска есенција против зубобоље. Теја за чишћење крви од Вилхелма. Маст за жуљеве и промрзле руке и ноге. Сваке врсте капљица за стомак. Мишомора. Корнајбуршки марвени прашак, против свију марвени болести. Кишофова животна есенција, противу разних болести и слабости у стомаку. Прашак, који утамањује, стенице, бубе, црне бубе и сваки други кућевни гад. Редлингове извршене пилуле за чишћење крви. Глицерински зејтин за лице, који подмлађује кожу, чисти пеге, даје светлу и здраву боју. Штајерск Краутерсафт од Пурглајтнера против кашља, Франц брандвајн за тресење од болова; вина аузбрука сремског, сопствени производ у флашама. Сваковрсне минералне воде увек фришке на стоваришту. Различите у фирмајуз утврене боје и лака, нарочито за собни патос.

За многобројну посету препоручује се са особитим поштовањем.

Поред брзе и тачне послуге увек фришке и јефтине робе имам на стоваришту.

Поред брзе и тачне послуге увек фришке и јефтине робе имам на стоваришту.